

**Голові спеціалізованої вченої
ради Д 26.456.02 в Інституті
вищої освіти Національної
академії педагогічних наук
України**

ВІДГУК

офіційного опонента

на дисертаційне дослідження Нітенко Ольги Валеріївни

**«Іншомовна підготовка фахівців права в трицикловій системі вищої
освіти: європейський досвід»,**

**представлене на здобуття наукового ступеня доктора педагогічних наук
за спеціальністю 13.00.04 – теорія і методика професійної освіти**

Розвиток іншомовної підготовки у вищій професійній освіті обумовлений цілеспрямованою державною політикою України щодо європейської інтеграції та реформування вищої освіти, зокрема підписання Угоди про Асоціацію між Україною та ЄС, прийняття нового Закону України «Про вищу освіту» (2014 р.), Указ президента України №641/2015 «Про оголошення 2016 року Роком англійської мови в Україні», національна програма популяризації іноземних мов “Україна speaking” в рамках ініціативи GoGlobal, оцінювання рівня володіння іноземними мовами в Україні за європейськими стандартами CEFR (The Common European Framework of Reference) тощо. Потреба сучасного суспільства у фахівцях, які вільно володіють іноземною мовою, зумовлює необхідність пошуку нових конструктивних ідей для вирішення проблеми оптимізації та інтенсифікації формування іншомовної професійної компетентності, зокрема й у студентів юридичного профілю.

Ознайомлення із текстом дисертації, авторефератом, змістом публікацій О.В. Нітенко дозволяє констатувати, що виконана робота дає вагомий приріст *нових* знань як на емпіричному, так і на теоретичному рівнях щодо іншомовної підготовки фахівців права у європейському масштабі. Поміж вагомих отриманих наукових результатів слід зазначити такі: виявлено й описано особливості та тенденції іншомовної підготовки фахівців права в провідних університетах країн Центральної, Північної та Східної Європи; виокремлено сучасні європейські моделі іншомовної підготовки фахівців права; ідентифіковано стан іншомовної підготовки у вітчизняних юридичних вищих навчальних закладах; доведено стійкий зв'язок між високим рівнем академічної мобільності здобувачів вищої юридичної освіти й якістю їх іншомовної підготовки; конкретизовано дефініції і сутність понять «іншомовна підготовка фахівців права» та «іншомовна компетентність фахівців права». На підставі порівняння із європейською практикою дисертанткою запропоновано аргументовані концептуальні засади модернізації іншомовної підготовки вітчизняних фахівців права, а саме: модель модернізації іншомовної підготовки вітчизняних фахівців права; новітні критерії оцінювання; перелік іншомовних компетентностей, необхідних на кожному з циклів вищої освіти.

З огляду на зазначене можемо констатувати, що дисертаційна робота Ольги Валеріївни Нітенко «Іншомовна підготовка фахівців права в трицикловій системі вищої освіти: європейський досвід» є помітною подією в галузі теорії та методики професійної освіти, історії вітчизняної та зарубіжної педагогіки, а отже доцільною і вартісною.

Уважаємо, що О.В. Нітенко у своїй дисертації виявила глибоке знання вже виконаних досліджень та здійснила критичний підхід до їхніх результатів, уміло врахувала й творчо використала здобуті наукові дані. У цьому плані її дисертація є логічним продовженням та істотним доповненням пошуків, які велися й ведуться у зазначеному напрямі. Дисертантка переконливо обґрунтувала доцільність, наукову новизну, теоретичне і

практичне значення дослідження, чітко визначила об'єкт, предмет, мету і завдання наукового пошуку, виділила комплекс адекватних методів дослідження.

Обґрунтованою і логічною є структура дисертації, яка презентована вступом, п'ятьма розділами, висновками до розділів, ґрунтовними загальними висновками, списком використаних джерел та додатками, що відповідає вимогам до дисертаційних досліджень на здобуття наукового ступеня доктора педагогічних наук. Зміст кожного розділу підпорядковано меті та завданням дослідження, а підсумками є наукові висновки.

На основі цілісного аналізу дисертанткою виявлено особливості й тенденції іншомовної підготовки фахівців права в провідних європейських університетах, виокремлено моделі такої підготовки по різних регіонах Європи. У сучасних умовах реформування вітчизняної освіти такі студії мають сенс, адже українська вища освіта, в цілому, і вища юридична, зокрема, потребують імплементації кращих зразків світового досвіду. І цьому, безперечно, сприятимуть результати рецензованого дослідження.

Достатньо обґрунтованими є методи дослідження, які обрала дисертантка: аналіз, синтез, зіставлення, узагальнення, систематизація. Окремо слід відзначити метод рейтингових порівнянь, ефективно використаний дисертанткою.

Наукова новизна одержаних результатів полягає в тому, що вперше виявлено та систематизовано особливості іншомовної підготовки фахівців права в Європейському просторі вищої освіти в умовах євроінтеграції, обґрунтовано концептуальні засади іншомовної підготовки фахівців права: компетентнісний підхід, трицикловість, академічна мобільність, принципи наступності, студентоцентризму, інтегративності, запровадження інформаційно-комунікаційних технологій та дистанційної освіти з урахуванням особливостей іншомовної підготовки, запропоновано новітні критерії оцінювання іншомовної підготовки вітчизняних фахівців права, а

також розроблено інноваційну модель іншомовної підготовки фахівців права в умовах трициклової системи вищої освіти

Позитивним моментом дослідження є використання значної кількості іншомовних джерел, зокрема сайтів європейських університетів та міжнародних організацій.

На особливу увагу, на нашу думку, заслуговує зміст п. 2.4 «Інтернаціоналізація вищої освіти та іншомовна підготовка як фактори розвитку університетського потенціалу», що переконливо свідчить про стійкий зв'язок між якісною іншомовною підготовкою здобувачів вищої освіти та авторитетом і високим потенціалом університету.

Принадно слід відзначити вміння автора узагальнювати й систематизувати дослідницький матеріал. Переконливою виглядає фактологічна насиченість змісту дисертаційного дослідження, побудованого на потужній джерельній базі, яку становлять: педагогічні праці вітчизняних та зарубіжних науковців; нормативні акти, що регулюють функціонування вітчизняної вищої освіти; сучасні періодичні видання, дисертаційні роботи й автореферати, монографії, довідково-інформаційні видання, матеріали міжнародних і всеукраїнських конференцій; сайти вітчизняних вищих навчальних закладів, що здійснюють підготовку фахівців права; сайти юридичних факультетів провідних європейських університетів.

Не викликає сумніву практичне значення одержаних результатів дослідження, яке актуалізує процес здійснення іншомовної підготовки фахівців права в кращих європейських університетах, і дає змогу використовувати європейський досвід у сучасних умовах реформування вітчизняної освіти. Матеріали дисертації рекомендовані для застосування викладачами іноземних мов і здобувачами вищої освіти у вищих навчальних закладах юридичного профілю під час опанування дисциплін циклу професійно орієнтованої підготовки, розроблення програм самоосвіти й самовиховання.

Достовірність одержаних автором наукових результатів не викликає сумніву, оскільки вони цілком адекватні суті та конкретним завданням дослідження, досягнуті завдяки системному використанню комплексу взаємопов'язаних дослідницьких методів і ґрунтовній джерельній базі. Сформульовані в дисертації загальні висновки відображають належний рівень реалізації представлених у вступі мети і завдань роботи, а також вказують на перспективність подальших наукових досліджень.

Матеріали дисертації пройшли необхідну апробацію, обговорювалися на міжнародних та всеукраїнських наукових конференціях.

Зміст автореферату повністю відповідає основним положенням дисертації, а 33 наукових праці автора (22 статті у наукових фахових виданнях, з них 3 у вітчизняних фахових виданнях, включених до міжнародних наукометричних баз, одна стаття в зарубіжному виданні, одна одноосібна монографія, підручник (у співавторстві), 4 навчальні посібники, з них один електронний, 5 статей у збірниках матеріалів науково-практичних конференцій) з достатньою повнотою відображають основні положення й висновки дисертації та цілком відповідають встановленим вимогам.

Обсяг і зміст дисертації показують, що робота є самостійним дослідженням, виконаним на високому науковому рівні, і свідчать про професійну зрілість автора.

Виходячи із зазначеного, є підстави класифікувати дисертаційне дослідження Ольги Валеріївни Нітенко як таке, що містить нові наукові положення, має конкретне теоретичне і практичне значення та свідчить про уміння автора бачити актуальні проблеми теорії та методики професійної освіти й успішно працювати над їхнім розв'язанням.

Водночас, як і будь яке дослідження, що має характер живого пошуку, робота О.В.Нітенко не позбавлена певних недоліків, неточностей, а також містить положення, які спонукають до дискусії.

До них можна віднести такі:

1. У науковій новизні дисертаційного дослідження варто було б конкретизувати, які саме методичні засади організації іншомовної підготовки набули подальшого розвитку.

2. У третьому розділі бажано було б визначити спільне й відмінне іншомовної підготовки фахівців права в країнах Європи та в Україні.

3. В роботі варто було б визначити перспективні напрями творчого використання європейського досвіду іншомовної підготовки фахівців права в Україні на нормативно-правовому та організаційному рівнях.

4. Дослідження має яскраво виражений міждисциплінарний характер, що безперечно надає науковій привабливості роботі, проте в деяких моментах автор занадто захоплюється методикою навчання іноземної мови (підрозділи 4.1; 4.2; 4.3; 5.3).

5. Ми вважаємо, що підрозділ 5.3 «Інноваційна модель іншомовної підготовки фахівців права в трицикловій системі вищої освіти» логічно було б розмістити в четвертому розділі дисертації, в якому дослідниця класифікує національну та європейські моделі іншомовної підготовки фахівців права. Моделі бажано було б зобразити у формі рисунків.

6. Досліджуючи проблему євроінтеграції, діалогу культур, розвитку культури міжнаціональних відносин, автору варто було б приділити увагу питанню мультикультуралізму та мультикультурної комунікації.

7. Вивчаючи глобалізаційні процеси та проблему експансії англійської мови, варто було б приділити увагу такому соціолінгвістичному явищу як Globish (Global English).

Зазначені зауваження є частково дослідницькими й істотно не впливають на зміст та якість рецензованого дисертаційного дослідження, яке є актуальним, завершеним, самостійним, виконаним на належному науковому рівні та містить вірогідні, обґрунтовані висновки.

З огляду на вищесказане вважаю, що дисертаційна робота «Іншомовна підготовка фахівців права в трицикловій системі вищої освіти: європейський досвід» повною мірою відповідає вимогам “Порядку присудження наукових ступенів і присвоєння вченого звання старшого наукового співробітника” (пп. 9, 10, 12 і 13), затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України від 24 липня 2013 р. № 567, а її автор Ольга Валеріївна Нітенко заслуговує присудження наукового ступеня доктора педагогічних наук за спеціальністю 13.00.04 – теорія і методика професійної освіти.

Офіційний опонент:

доктор педагогічних наук, доцент,
завідувач кафедри лінгводидактики та іноземних мов
Кіровоградського державного педагогічного
університету імені Володимира Винниченка

С.І. Шандрук

Підпис офіційного опонента д.п.н., доцента С.І.Шандрук стверджую.
07.12.2015.

Ректор

професор О. А.Семенюк